

אוסטרקון עברי מבית-שאן

מאת

נ. צורי

במדרון הדרומי של תל בית-שאן נמצא אוסטרקון¹. זה הוא שבר של בסיס פך, שהותקן בידיים, וגדלו: 5—5½ ס"מ. הטין ורדרד, מעורב בגריי-סיד. צריפת-הכלי בוצעה באטיות רבה, באופן שצבע הליבה אינו שונה בהרבה מצבע הכלי כולו. על פניו בא חיפוי-פס בצבע חום-בהיר, המשוח במלוכסן. כנראה, יש לייחסו לתקופת הכנענים התיכונה א' או לתקופה מאוחרת במקצת; אך על-כל-פנים ברור, שהוא קדום בהרבה מאותו פרק-זמן, שבו נחקקה עליו הכתובת. על-פי מצבו של השבר קשה לקבוע, אם הכתובת כללה יותר משתי השורות ששרדו עליה עד ימינו, אך מסתבר, שאי-אפשר היה לחקוק עליה הרבה יותר משתי שורות, הואיל והשורה הראשונה פותחת בלמ"ד ומתחת לשורה השנייה בא שטח ריק, המסתיים בבסיס הכלי. הכתובת נחרתה בכלי בעל חוד, שרחבו 1 מ"מ ועביו ½ מ"מ, במקביל למפלס-הבסיס. כמה מאותיותיה מופיעות גם על-גבי חיפוי-הפס המלוכסן. האותיות אינן שוות בגדלן (12—15 מ"מ). לכותב הכתובת היתה הכוונה לשוות לה צביון אחיד וברור, כעין חיקוי לכתב-רהט. על כך מעיד המאמץ לשלב שתי אותיות יחדיו, למשל, של הבי"ת עם היר"ד (לוח ו, 3).

השורה הראשונה מכילה שתי אותיות. האות הראשונה מימין היא האות למ"ד, ואילו האות הבאה אחריה שבורה וקשה לקבוע את זהותה. השורה השנייה כוללת עכשיו 4 אותיות, ששלוש מהן ברורות ויפות למדי — בי"ת, יר"ד ותי"ן — ואילו האות הרביעית היא מטושטשת ואין אפשרות לזהותה. מבחינה פאליאוגראפית אין הצדקה להביא מקבילות והשוואות בין כתובות באבן לבין כתובות בדיו על-גבי כלי-חרס, אך אפשר להסתייע

1. מחברה של רשימה זו רואה חובה נעימה לעצמו להודות לתלמידי כתה ז' של קבוצת גשר, ובמיוחד לישראל חיון וכן למורם שלמה שלמון, שמצאו את האוסטרקון בסיועם באיזור הדרומי של תל בית-שאן בנובמבר 1959 ואפשרו לו לפרסמו כאן.

במקבילות להן מחרותות על־גבי כלי־חרס, שנמצאו בגבעון², בחצור³ ובתל־
קסילה⁴.

מאחר שהכתובות המקבילות הן ברובן מן המאות השמינית והשביעית
לפסה"ג, הרי יש יסוד לייחס גם את הכתובת מבית־שאן לאותו פרק־זמן.
אמנם בשכבה החמישית של חפירות בית־שאן נמצא אוסטרקון, שעליו מעיד
החופר בזו הלשון: "מציאה מעניינת אחרת היא חרס מתקופת־הברזל, ועליו
חוקות שתי שורות של אותיות. הכתובת לא זוהתה עד כה, אך לפי השערת
של ד"ר לגרין היא ארמית"⁵.

בשכבה הנזכרת נתגלו גם שער וחומה מהטיפוס הישראלי המובהק, אך
קשה לייחס את האוסטרקון שלנו לאותה שכבה. לדברי החופרים, היא נמצאה
במצב הרוס מאוד, ולדעת אולברייט ומזר יש לייחס את שלבה הקדום
לתקופת שאול ורוד, ואילו את שלבה המאוחר — לימי שלמה, שבהם הוקמו בה
ביצורים⁶. אין, כנראה, לייחס את האוסטרקון שלנו לשכבה החמישית של
העיר, כי־אם לשכבה הרביעית, היינו, לימי המלוכה הישראלית.

2. James B. Pritchard, *Hebrew Inscriptions and Stamps from Gibeon* 1959, nos. 32, 51, 523, 578; fig. 10: 3, 5, 8

3. משלחת החפירות בחצור ע"ש גיימס א. דה רוטשילד, עונת־החפירות השנייה, 1959, עמ' 68, לוחות 5:CLXIX; CLXXII.

4. ב. מזר, החפירות בתל־קסילה, ארץ־ישראל, א, ירושלים תשי"א, עמ' 45—72, בעיקר עמ' 67, לוח X: 4; ציור 20.

5. Alan Rowe, *The Palestine Expedition Report of the 1928 season*, 5 *Museum Journal*, March 1929, pp. 71—73

6. ב. מייזלר, הכרונולוגיה של המקדשים בבית־שאן, ידיעות, טז (תשי"ב), עמ' 17—18.